

לתגובות הערות: שגיא 064-6868199

זמני ת"א:

פְּנִימַת הַשָּׁבֶת: 16:19

יְצִיאַת הַשָּׁבֶת: 17:18

ר"ת: 17:51

לקבלת העלון במייל-

שלחו הודעה ל:

sagif_@walla.co.il

בס"ד עלון מס' 321 18.11.2017 - כמ' מרחשוון תשע"ח

וְאַחֲרֵי כֵן יֵצֵא אַחֲזִי וְיִדּוּ אַחֲזֵת בְּעֶקֶב עֵשׂו (כה,כו)

פְּרִשְׁת - תּוֹלְדוֹת

וְאַחֲרֵי כֵן יֵצֵא אַחֲזִי וְיִדּוּ אַחֲזֵת בְּעֶקֶב עֵשׂו (כה,כו)
ברצוני לספר לכם סיפור שקרה איתי, והתרגשתי ממנו מאוד:
באחד הימים עמדתי ברחוב רבי עקיבא, צריך הייתי לקנות משהו, אך לא היה כסף
באמתחתי. בדיוק עבר ברחוב רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל ושאלתי אותו אם יש לו
להלוות לי עשרים שקלים. הוא פשפש בכיסיו ולא מצא. הוא פנה אלי ושאל:
"רבי ראובן, אתה נמצא פה עוד כמה דקות? אם תוכל לעשות לי טובה גדולה, אנא
המתן לי כמה דקות". הייתי בטוח שהיות וכל השבוע הוא מוסר שיעור בירושלים,
בישיבת טשעבין, כנראה רוצה הוא למסור לי משהו דחוף, להעביר לבני ברק, והסכמת
בשמחה לחכות. ראיתי אותו מתחיל לרוץ. רחוב אבטליון, רחוב ירושלים, יהודה הלוי...
רציתי לקרוא אחריו שאין צורך לרוץ ולמהר כל כך, אני אחכה בסבלנות עד שיגיע,
אבל עד שהספקתי לקרוא לו, כבר התרחק מאוד. כעבור כמה דקות הוא שב בחזרה,
מתנשם ומתנשף, וידיו ריקות. הייתי בטוח שהוא יגיע עם חבילה ביד. במקום זאת
הוציא מכיסו עשרים שקלים ונתן לי: "הא לך את ההלוואה שבקשת", אמר. הזדעקתי
ואמרתי: "רבי אברהם, מדוע הטרחת את עצמך לרוץ כברת דרך ארוכה שכזו?" והוא
עונה לי בפשטות נפלאה: "רבי ראובן, זיכית אותי במצות עשה דאורייתא, של 'אם כסף
תלוה את עמי! דאס איז א גרויסע מצוה! יישר כוח שזיכית אותי!"

ווארט נפלא שמעתי מהרבי מלעלוב זצ"ל: יעקב ועשיו - כל אחד מהם רצה לצאת ראשון,
כדי להיות הבכור. לבסוף, יצא עשיו הראשון וזכה בבכורה. אם כן, לשם מה אוחו עדיין
יעקב בעקבו של עשו, מה זה מועיל לו? אלא, זו דרכם של צדיקים, גם לאחר שהצדיק
נוכח לדעת שלא עלה בידו להשיג את מבוקשו, הוא לא אומר לעצמו: טוב, אני את
שלי עשיתי, ניסיתי, לא הצלחתי, והולך לדרכו. לא! לא כך נוהג הצדיק. גם לאחר שלא
עלתה בידו, הוא לא מסוגל להשלים עם הכישלון. הדבר ממשיד להסעיר את רוחו והוא
אינו נותן מנוח לנפשו. יעקב רואה את עשיו יוצא ראשון, ובכך הוא זוכה לבכורה, עם
כל המעלות הרוחניות הגדולות הנלוות לה. יעקב אינו משלים עם הדבר. הוא כל כך
משתוקק לבכורה, נפשו יוצאת להשיגה, וכשלא עלה בידו - הוא ממשיך לסעור בקרבו.
אחיזתו בעקב עשו היא פעולה טבעית של מי שאינו מסגל להשלים עם הדבר. ידו
מושטת באופן אינסטנקטיבי אל עקבו של עשו לעצור אותו, למרות שהוא יודע היטב
שאינו יכול לשנות את המציאות ולמנוע מעשיו לצאת ראשון.
(יחי ראובן - פרשת לך לך ופרשת תולדות)

כִּי צִיד בְּפִיו (כה,כח)

שאלה מרתקת עלתה על שולחנו של הגאון רבי חיים קנייבסקי, ובצידה הכרעה מעניינת מאוד. השאלה הגיעה על ידי גבאי של אחת מקופות הצדקה המפורסמות, וכך סיפר:

אל הקופה הגיעה בקשה, מאחד שכותב שהוא נצרך לעזרה כספית, ויש לו כמה בעיות רפואיות והוצאות שונות, ועל כן הוא חייב עזרה גדולה בכל חודש, וברצונו שהקופה תעזור לו. היהודי אף ציין כי אפשר לברר עליו אצל מספר אנשים, ושכנע כי אכן הוא נצרך. בישיבת הנהלת רבני הקופה, בדקו את הבקשה ומכיון שהיה נראה, כי אכן נצרך הוא, אישרו לו סכום גדול למשך חודשים ארוכים, כאשר כל חודש מקבל הלה תמיכה הגונה מאוד, בהתאם למצבו. עבר זמן, והתברר כי לא דובים ולא יער. אותו יהודי לא כלל לא היה 'נזקק', וכי הוא רמאי ונוכל! אין לו שום צרה ושום הוצאה כספית, ובמרכה הוציא כספים מקופת הצדקה, שמיועדת לעניים. בהנהלה, פנו אל אותו רמאי, וביקשו ממנו שיחזיר את הכסף שקיבל, כי לא לכך מיועד הכסף. הרמאי סירב להחזיר את הכסף, כשבפיו טענות שונות ומשונות. לא היתה שום אפשרות מעשית להוציא ממנו את הכסף. חלף זמן, ובאותו האיש התקיימה המשנה במסכת פאה:

"כל מי שאינו צריך ליטול (צדקה) ונוטל, אינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לבריות", ואכן, באותו יהודי פגעה מידת הדין והוא נותר עירום וחסר כל, בלי כסף כלל, ולא עוד אלא שנזקק להוצאות רפואיות שונות. כעת הוא שלח מכתב לקופה, עם בקשה ל... תמיכה כספית, היות ואין לו כסף לכלכל את עצמו. בישיבת רבני הקופה דנו בכך, וצידדו לכאן ולכאן, מהם אמרו כי היות וכעת הוא מחוסר כל – עלינו לדון אותו לפי מצבו כעת ולסייע בידו, מאידך, אחרים סברו כי אין לנו לסייע לרמאים, והיות ולקח כסף שלא כדין, ויכול היה להחזיר ולא רצה, אל לנו לשוב ולהתעסק עמו. מכיון שלא הגיעו ביניהם לעמק השווה, העלו את השאלה עם כל הפרטים לפני מרן שליט"א. מרן שליט"א הרהר בדעתו, ואחר פסק את פסוק:

"הקופה לא צריכה לתמוך באיש שכזה, לא צריכים להתעסק עם רמאי ונוכל. והקב"ה כבר יסובב את העזרה מכיוונים אחרים. אין להקיש ממקרה זה למקרים אחרים, וכל מקרה נדון לגופו). (דברי שי"ח)

אולי יִמְשְׁנֵי אָבִי וְהֵיטִי בְּעֵינָיו כְּמַתְעַתֵּעַ (כו,יב)

דרשו חז"ל 'כל המחליף בדיבורו כאילו עובד עבודה זרה'.

וכתב רש"י: משנה בדיבורו שלא יהיה ניכר.

את החשיבות של אמירת האמת נוכל להמחיש בסיפור שלפנינו:

מסופר על ראש ישיבת פוניבז' רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל שהיה אוכל בליל ראש השנה ביחידות בחדרו שלידי הישיבה והמשיך זאת גם לאחר שנישא שנית בזיווג שני, העז בחור מהישיבה שהיה מקורב לראש הישיבה ושאלו: "למדנו רבינו מה הטעם שראש הישיבה אוכל לבדו ביחידות ולא מצטרף יחד עם המשפחה כראוי לסעודת יו"ט?" נדהם הרב לשמוע ששמו לב למנהגו, אבל אמר לבחור: "בא ואספר לך, בשנת תרפ"ט נסעתי לארה"ב כדי לערוך מגבית עבור הישיבה, נאלצתי להיות שם בר"ה וכשהגעתי לבית הכנסת בשיקאגו בליל ר"ה, ניגש אלי יהודי עשיר מנכבדי הקהילה והזמין אותי לסעוד אצלו בסעודת ליל ר"ה". "הבנתי שהמקום והחברה ומי יודע אולי גם הכשרות אינם מתאימים עבורי כלל, ובפרט בליל ר"ה, הייתי נבוך ולא יכולתי לסרב, אמרתי להם שאני נוהג לאכול בליל ר"ה ביחידות. העשיר קיבל את דברי בהבנה, ולא נעלב, והיות וכך יצא מפי והרי כתוב "וככל היוצא מפיו יעשה", מאז אני נוהג לאכול ביחידות בליל ר"ה". (הרב אהרן כהן)

ומברכיך ברוך (כז,כט)
כשביקר הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל בצרפת, התבקש לשאת דברים בבית ספר יהודי,
תיכון דתי, שרמת לימודי הקודש בו היתה בסיסית, בלשון מעודנת. הוא דיבר בלשון הקודש
ודבריו תורגמו לקהל..

פתח רבינו ואמר: "ההלכה קובעת, שאדם חשוב שראה אבידה שאין כבודו לטפל בה, ראה
תרנגולת שועטת ברחוב – פטור ממצות השבת אבידה. במה דברים אמורים, כשהתעלם
ממנה כליל. אבל אם הניף עליה מקלו להחזירה, כיון שהתחיל במצוה, נתחייב להחזירה
לבית בעליה" (בבא מציעא ל ע"ב). היתה זו גמרא אותה למדו וידעו. לכן בחר בה.
המשיך הרב בדבריו: אמור מעתה, התורה בצרפת, בבחינת "אבידה" היא, ורבים כל כך
מתעלמים ומתנכרים. אתם נגעתם בה, ולו בקצה המטה – מוטלת עליכם החובה להמשיך
ולהשתלם, ולקנות בה ידיעה מקיפה!"
כמה נפלא!

אחד השומעים קם ועשה מעשה.

עלה לארץ ישראל ללמוד תורה מפי רבינו. להשתלם במחיצתו. רבינו העריך זאת וקרבו
מאוד. למרות שהיה אשכנזי במוצאו, התקבל הבחור לשיבת "פורת יוסף" ויצק מים על ידי
רבינו, שאמר לו בבדיחות הדעת: "בידי להקנות לך את שיטת העיון הספרדית, אבל לעולם
לא תוכל להכין קפה כספרדי"...

לימים נמנה על באי ביתו, ונוכח בישועות הרבות מספור.
יום אחד פנה אל רבינו: "יש לי שאלה. האם יורשה לי לשאול?"
ענה רבינו: "ודאי, תשאל, אבל זה לא מחייב אותי לענות"..
פתח הבחור והזכיר דברי הגמרא (בברכות לד ע"ב) בבנו של רבן יוחנן בן זכאי, נשיא
ישראל, שחלה. ביקש מתלמידו רבי חנינא בן דוסא שיבקש עליו רחמים, והבריא.
שאלה אשתו: וכי חנינא גדול ממך, אמר לה: לאו, אלא הוא דומה כעבד לפני המלך ואני
כשר לפני המלך. פירש רש"י, שהעבד מצוי תדיר אצל המלך.

וביאר מהרש"א, שרבי חנינא היה רגיל בתפילה תדיר, אבל רבן יוחנן בן זכאי עסק בלימוד
התלמידים ובעסקי הכלל והיה אב בית דין, ולא היה לו פנאי להרבות כך בתפילה.
ורבינו יוסף חיים זצ"ל הוסיף, שרבי חנינא – שגורים היו בפיו ובכוונות ליבו ומחשבתו
הייחודים הנצרכים, שהיה רגיל בהם, ולרבן יוחנן היה פחות פנאי לכוון כך מרוב עסקיו
בזיכוי הרבים, מהיותו שר לפני המלך. ומכאן, לשאלה: יש צדיקים מקובלים וקדושים שרוב
עסקם בכוונות ובייחודים, והרי הם כעבדים לפני המלך, ואין פלא שתפילותיהם וברכותיהם
עושות פרי. אבל רבינו, הרי הוא שר לפני המלך. בהרבצת תורה עד כלות, בפסיקת הלכות,
במושב בית הדין, בצרכי הציבור, הכלל והפרט. והנה ברכותיו ותפילותיו עושות פירות כעבד
לפני המלך, וזכה לשני הכתרים!

חייך רבינו: "ההנחה שגויה. נשמט בסיס, ונפל הבניין... הנחת שברכותי מתקיימות,
והתעוררה קושיה... האמן לי, אילו הייתי מאמין שברכותי אכן מתקיימות, הייתי מביא כיסא
ויושב בקרן הרחובות הסואנת ביותר בירושלים, ומברך כל היום את כל העוברים והשבים"..
התלמיד לא השתכנע: "אני מדבר על עובדות: פלוני היה חולה, ונרפא בברכתו.
פלוגני לא היו ילדים, ונושע בברכתו. פלוני עמד בפני דין קשה, וזוכה"...

התרצה רבינו: "הנני אומר לך, איני כעבד לפני המלך, איני מכוון כוונות וייחודים.
יש לי לתלות בדבר אחד: מזה ארבעים שנה אני עמל לקנות בשלימות מידת אהבת ישראל,
לאהוב כל יהודי כאילו היה בני. ארבעים שנה עמל אני לקיים מצות 'ואהבת לרעך כמוך' ממש,
שארגיש צרת הזולת כצערי. יהודי מתייסר בצרה, משפטי ה' אמת וחשבונות שמים מי ידע, אבל
אותו יהודי בא לפני ומשיח צערו, ומצוקתו נוגעת ללבי ומצערת עד דכדוכה של נפש. ואומרים
במרום: על פלוני קצבנו ייסורים, אך על הרב אבא שאול לא נגזרו"...

לרבינו היה שיעור קבוע שמסר בשבת. בשיעור השתתפו אברכים מופלגי תורה, מורי הוראה ופוסקי הלכה, לצד יהודים מן השורה, שוחררי תורה, וצמאי דעת. גם בעת חוליו ומוגבלותו הגופנית לא ויתר רבינו על זיכוי הרבים ומסר את שיעורו במאמץ אדיר. לאחר השיעור סבוהו כדבורים, הקשו בנושאים שהועלו ושאלו בנושאים אחרים, ביקשו הבהרות והרחבות. בדרך כלל נענה ברצון ובשמחה, באורך רוח ובחיבה. באחת השבתות מסר את השיעור במאמץ רב מכפי כוחו. הרב סיים את השיעור בתשישות מוחלטת, וביקש שהיום לא יפנו בשאלות, כי אין בו כח לענות. הקיפוהו התלמידים בהערצה, בדומיה ובהדרת כבוד. יהודי אחד פילס דרך, ואמר: "אין לי קושיה, אני מבקש רק ברכה!"

השיבו באפיסת כוחות: "האמן לי, אין לי כח אפילו לברך", ופטרו בברכה קצרה. והנה, יהודי נוסף מפלס לו דרך, משמיע שם של חולה הזקוק לרפואה. אחד מנאמני ביתו של רבינו נחרץ לחסום בעדו, והלה מתאמץ לפלס לעצמו דרך. "הנח לו", הפטיר רבינו בלחישה רפה. הציע המלווה בצחוק: "יברכני כבודו שברכותי יתקבלו במרום – ואברך במקום כבודו, ולא יתעייף..." פני רבינו הרצינו, וענה: "תאהב כל יהודי בלב ונפש, גם אתה תוכל לברך..." הוי אומר: אם יזכה ותהיה לו אהבת ישראל אמיתית כשל רבינו, יפעלו ברכותיו גם מבלי שיתברך. ואם לאו, לא תעזור ברכתו... (מתוך רבינו האור לציון)

עַד אֲשֶׁר תָּשׁוּב חַמַּת אַחִידָה עַד שׁוֹב אִף אַחִידָה מְמֻדָּה (כז,מד-מה)
בספר 'כתר ראש' (הלכות והנהגות מהגר"ח מוולוז'ין זצוק"ל אות קי"ט) מובא: "אמר רבינו דבר מנוסה, אם יהיה לאדם שונאים ח"ו, אם יפעול אצלו שהם צדיקים גמורים וידון אותם לכף זכות, תיכף יתהפך לבבם לאוהבים לו". ע"כ.
ובנו של הגר"ח הגאון רבי יצחק מוולוז'ין זצ"ל, בספרו 'פה קדוש' על התורה מנאר את דברי רבקה ליעקב כאן, ע"פ הרעיון הטמון בפסוק: "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם". שהקשה מהו כפל הלשון: "עד אשר תשוב חמת אחידך עד שוב אחידך"? ובדרך דרוש נוכל לומר שזהו כלל גדול, אם רוצה אדם לדעת אם יש לחבירו כעס עליו – יבדוק בעצמו אם ליבו שלם עם חבירו גם חבירו שלם עמו. על כן אמרה מהיכן תדע שתשוב חמת אחידך "ממך"? – בעצמך, פי' אם לא יהיה לך אצלך שום כעס עליו אז תדע שגם הוא עמך בלב שלם (וכ"כ בפנים יפות כאן). אלא שב'כתר ראש' מבואר שאין זה רק סימן לדעת אם חבירו אוהבו, אלא גם סיבה לגרום שחבירו יאהבנו ואם יחשוב על חבירו טובה, זה משפיע על חבירו שגם הוא יאהבנו. (קב ונקי)

בע"ה זיווג הגון: עוז בן מרים, לירון אמיר וענבל בני פנינה, הילה בת אסתר, גיא בן חוה, חמוטל בת ויקטוריה, אפרת בת מוזל, נועה בת יעל, קרן בת רחל. לזרע בר קיימא: מוריה בת אורנה. הצלחה ופרנסה טובה: לשגי'א בן מרים, מורן בת רותי, אלכסי בן אירנה, לירון בן פנינה, קורל בת סיגל.

לרפואה שלמה: ציפורה בת מורוור, לציפורה בת מרים, אורלי בת מלכה, אייל בן שרה, שי בן רחל, יחזקאל בן אידה, רבקה בת מסעודה, אלכס בן רימה, יצחק יעקב בן יפה, אילן בן מסעודה, יוסי בן ציפורה, יוסף בן ציפורה, עזיזה בת שוליקה, שולה בת עזיזה.

לעילוי נשמת: אהרון רפאל בן רבקה ז"ל, בנימין בן סולי ז"ל, חביב בן סולי ז"ל, בתיה בת סולי ז"ל, גבריאל בן מורוור ז"ל, מיכאל בן מורוור ז"ל, רחמים בן מורוור ז"ל, יחזקאל בן יהודית ז"ל, דבורה בת טובה ז"ל, ישראל בן חנה ז"ל, דבורה בת מרים ז"ל. ארז בן חיה ז"ל, יוסף מיכאלשילי בן רפאל ז"ל, חנה בת שמחה ז"ל, דוד אמנו בן מוולה ז"ל, משה בן שושנה ז"ל, שרה רוסיקו מנשרוב בת תמרה ז"ל, זקלין לוי בת מסעודה ז"ל, יוסף בעדאש בן נוארה ז"ל, ירושה בת רות ז"ל, זהרה ואסתר ושמחה ומכלוף בר חנינה למושפחת בן שבת ז"ל, אליעזר בן אסתר ושמשון שריקר ז"ל.